

Terugblik op Slim* Werksessie#3

De buurt denkt niet in hokjes

Samenwerking Fysiek & Sociaal

Maandag 30 juni 2025

Slim* richt zich op het versterken van gebiedsgerichte uitvoering. Met Werksessie#3 brachten we collega's bij elkaar op de verbinding tussen sociale en fysieke vraagstukken in buurten. Ook hebben we in de sessie onderzocht wat de verschillende startpunten van samenwerking (openbare ruimte, klimaat- adaptief, sociaal) betekenen voor de samenwerking. Wat kunnen we van elkaar leren, en hoe kunnen we structureel beter samenwerken in buurten?

Verdiepende deelsessies

Aan de Slim* Werksessie#3 deden zo'n 60 deelnemers mee. In deelsessies maakten zij verbindingen en ontdekten kansen om samenwerking te verkennen en actief maken. Dit deden zij aan de hand van vraagstukken die de facilitatoren van de betreffende deelsessies inbrachten en waarvoor zij meedenkkracht vroegen.

#1 Bodem voor de Buurt (Tuindorp Oostzaan Oost), door Nathan Scanlan

Ruimtelijke en sociale informatie vormen samen de basis voor het ontwerp van het Plejadenplein en de Meteorenweg. Hoe koppelen we informatiestromen vanuit sociaal en fysiek effectief aan elkaar, en hoe passen we dit toe in andere sociaal-ruimtelijke contexten?

#2 Duurzaamheidstransities en sociale opgaven duurzaam verbinden, door Lennart Zwols

Hoe zorgen we ervoor dat klimaatbeleid en instrumentarium ten goede komen aan alle Amsterdammers? Deze sessie bouwt door op de oogst van de sessie die Lennart hierover organiseerde op 27 mei, waarin 36 collega's uit cluster Sociaal, cluster Ruimte & Economie en de Stadsdelen over deze vragen hebben nagedacht.

#3 Maatwerkmethode (sociaal) meets Verbonden Buurtaanpak (fysiek), door Maaïke Nicolai-Geerling en Mariëlle Ackerveken

Alleen ga je sneller, samen kom je verder. Hoe ver kun je gaan, op weg naar meer toekomstbestendige, sociale én gezonde buurten?

#4 Zorgzame buurten versterken, door Peggy Wilting en Marie-Jose Driessen

Hoe kunnen fysiek en sociaal samenwerken als de buurt centraal staat, en richtinggevend is? In de volgende 8 Amsterdamse buurten gaan we zorgzame buurten versterken:

Centrum: Nieuwmarkt Nieuw-West: Wegener Sleswijk, Noord: Tuindorp Nieuwendam Rijnbuurt West en Veluwebuurt, West: Borgerbuurt, Oost: Dapperbuurt Noord, Zuidoost: Reigersbos Weesp: Hogewey buurt

#5 De sociale ondergrens bij mobiliteit en openbare ruimte, door Bas Maas en Ivo Frantzen

Hoe krijgen we meer grip op de sociale ondergrens vanuit het thema 'mobiliteit en openbare ruimte'? De groep gaat oefenen met de 5 B's, en verkennen hoe samenwerking projecten en beleid sterker kan maken.

#6 Socratisch gesprek over beter samenwerking in buurten, door Anne Bijlmer

Korte introductie en kennismaking met de Socratic Design Dialoog methodiek. Tijdens de werksessie kiest de groep een (filosofische) vraag die in de vorm van een socratisch gesprek verder verkend zal worden.

Deelsessie#1

Bodem voor de buurt: Ground for Wellbeing-aanpak

Gespreksleiders: Nathan Scanlan en Ivy Blank

Van complex naar kansrijk in Tuindorp Oostzaan

Nathan: 'We begonnen deze sessie met de klassieke aanname: hoe meer opgaven je koppelt, hoe complexer het wordt. Zeker als je fysieke en sociale vraagstukken bij elkaar brengt. Maar er ontstond een ander inzicht: wat als die koppeling de opgave juist eenvoudiger maakt - misschien niet op de korte termijn, maar wel op de lange? We hebben een actuele aanleiding besproken: woningcorporatie Ymere staat op het punt om keuzes te maken over haar woningen in de wijk. Een belangrijk moment, cruciaal voor ons werk in deze buurt. Tijdens de sessie kwam het inzicht dat het ook een kans is om samen met het doorbraakteam Integraal financieren tot een aanpak te komen die past bij de buurt en haar bewoners.'

Inzichten over vertrekpunten van samenwerking

- Er is een duidelijke noodzaak om verder te kijken dan alleen de openbare ruimte. Effectieve samenwerking vraagt om verbinding tussen fysiek en sociaal domein.
- De huidige betrokkenheid van bewoners bij fysieke projecten komt vaak te laat: hun invloed beperkt zich dan tot details. Dit belemmert duurzame samenwerking.
- Gemeente wil vaak rechtstreeks met individuele bewoners schakelen, terwijl een tussenlaag (zoals collectieven of schakelfiguren) effectiever is voor structurele samenwerking.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid kwam naar voren als kernprincipe: hoe verbinden we bijvoorbeeld private tuinen aan het gemeentelijk watersysteem?

Vervolgacties:

- Versterken van schakelfuncties tussen bewoners en gemeentelijke organisatie.
- Vroegtijdiger betrekken van bewoners in het ontwerpproces van fysieke projecten.
- Samenwerking met Muzus voortzetten om verbinding tussen gemeente en buurt te versterken.
- Bewustere koppeling aan sociale vraagstukken in fysieke projecten (zoals advies over bomen of regentonnen).

Inzichten over buurtaanpakken

Besproken aanpak in deze sessie: Bodem voor de Buurt / Ground for Wellbeing: integrale wijkaanpak waarin fysieke en sociale doelen worden gekoppeld.

Werkzame principes:

- Integraal denken vanuit het collectief in plaats van het individu.
- Bewoners zoveel mogelijk ontlasten bij fysieke ingrepen ("werk met werk maken").
- Obstakels en aandachtspunten:
- Versnipperd bezit (o.a. door particuliere woningen) maakt collectieve actie complexer.
- Verschillende belangen botsen: bijv. groen hoger aanleggen voor zwerfafval vs. lager voor waterafvoer.

Vervolgacties:

- Verder uitwerken en borgen van integrale aanpakken zoals Bodem voor de Buurt.
- Onderzoeken hoe conflicterende belangen (zoals waterafvoer en zwerfafval) ruimtelijk opgelost kunnen worden.
- Bewustwording en afstemming over energietransitie en hoe deze ingepast wordt bij werkzaamheden in de wijk.

Inzichten over lerend doen en reflectie

- Er is veel ervaring met signaleren, maar weinig ruimte voor reflectie op opgehaalde inzichten.
- Participatie lijkt soms een verplichting in plaats van een recht (waarom participeren op iets waar je recht op hebt: waar ligt de grens?) Vragen over participatiedruk en ongelijkheid zijn actueel.
- De wijk is al vaak bevraagd; bewoners krijgen weinig terugkoppeling.

Voorbeelden van lerend doen:

- Fysieke problemen blijken soms eenvoudig oplosbaar, maar vereisen inzicht in sociale impact.
- Er is behoefte aan het leren herkennen van wanneer participatie nodig is – en wanneer niet.

Quotes uit de sessie

- *"Veel initiatieven met een vraag voor achter de voordeur – hoe bewaken we dat voor bewoners?"*
- *"De gemeente móet wel samenwerken: er is onvoldoende capaciteit en middelen."*
- *"Vanuit sociale opgaven zijn óók fysieke verbeteringen te realiseren – waarom starten we daar niet vaker mee?"*

Ideeën en kansen voor het vervolgtraject

- Vergroten van interne en externe schakelkracht tussen sociaal en fysiek domein.
- Versterken van communicatie naar en met bewoners: niet alleen ophalen, maar ook teruggeven.
- Gebruik maken van koppelkansen: energie, water, mobiliteit combineren bij ingrepen.
- Benutten van best practices zoals *Bodem voor de Buurt* als kapstok voor wijkaanpak elders.

Benodigde acties & rollen:

- Gemeente: coördinatie en organisatie van integrale samenwerking en participatieproces.
- Partners als Muzus: faciliteren van creatieve werkvormen en dialoog met bewoners.
- Beleidsmakers: ontwikkelen van kaders waarbij sociale en fysieke domeinen gelijkwaardig worden meegewogen.

Deelsessie#2

Duurzaamheidstransities en sociale opgaven duurzaam verbinden

Gespreksleider: Lennart Zwols

Duurzaamheid begint bij leefbaarheid

Lennart: 'Ook bij deze sessie over duurzaamheidstransities bleek dat alles samenkomt in de buurt. Maar bewoners blijken vaak andere zorgen te hebben dan klimaatdoelen: veiligheid, betaalbaarheid, overlast. De vraag is dus niet óf we verduurzamen, maar hoe we dat doen op een manier die aansluit bij wat er leeft. De sleutel ligt in concrete projecten, dichtbij bewoners. Begin bij hun leefwereld – in de woning, in de straat – en verbind daar stapsgewijs de energietransitie aan. Die aanpak vraagt dat professionals uit het sociale én fysieke domein meer tijd krijgen om samen te werken. En ja, dat vraagt ook iets van de organisatie.'

Inzichten over vertrekpunten van samenwerking

- De urgentie om opgaven duurzaam én rechtvaardig aan te pakken wordt breed gedeeld. Voor bewoners bestaan opgaven niet in beleidsthema's, maar als samenhangende leefwereld.
- Verschillen in werkwijze tussen domeinen (projectmatig vs. procesgericht) vormen eerder een kans dan een probleem, mits er ruimte is om elkaars taal en logica te leren begrijpen.
- Duurzaamheid kan niet los gezien worden van sociale rechtvaardigheid; zonder oog voor ongelijkheid groeit de kloof.
- Vertrouwen tussen overheid en bewoners is cruciaal en vraagt samenwerking met partijen die al verankerd zijn in de buurt.

Vervolgacties:

- Structurele samenwerking opzetten tussen fysiek en sociaal domein, zowel in beleid als in uitvoering.
- Meer vertegenwoordiging vanuit cluster Sociaal en stadsdelen in duurzaamheidsbeleid.
- Onderzoek naar integrale financiering, geïnspireerd door praktijkvoorbeelden uit Groningen.
- Versterking van samenwerking met maatschappelijke partners die dicht op de leefwereld van bewoners zitten.

Inzichten over buurtaanpakken

- Buurtaanpakken werken het beste als ze uitgaan van wat er lokaal speelt. Dat betekent werken vanuit het perspectief van bewoners, niet vanuit beleidsindeling.
- Voorbeelden zoals energiecoaches die ook de weg wijzen naar andere voorzieningen (zoals Stadspas) tonen de kracht van integraal werken op buurtniveau.
- In sommige buurten komt de samenwerking tussen sociaal en duurzaam al van de grond – daar ligt een belangrijke leerkans.

Aandachtspunten:

Niet elke buurt vraagt om dezelfde aanpak. Maatwerk en flexibiliteit zijn sleutelbegrippen. Informatievoorziening is nog te versnipperd of onvoldoende laagdrempelig.

Vervolgacties:

- Starten van concrete pilots waarin duurzaamheid, sociaal beleid en fysieke uitvoering samenkomen.
- Iteratief en gebiedsgericht werken, met ruimte voor aanpassing op basis van bewonersbehoeften.
- Ontwikkelen van toegankelijke communicatiemiddelen zoals een digitaal of fysiek buurtinformatiepunt.

Inzichten over lerend doen en reflectie

- De sessie benadrukte het belang van durven experimenteren op lokaal niveau: gewoon beginnen, fouten mogen maken.
- Monitoring en gedeeld leren worden steeds belangrijker, maar zijn nog onderbelicht in huidige projecten.
- Wederzijds leren tussen domeinen is essentieel: het sociale domein kan profiteren van projectmatige slagkracht; het fysieke domein van participatie-ervaringen.

Vervolgacties:

- Meer ruimte creëren voor lerend doen in projectopzet: ruimte voor reflectie, bijsturing en evaluatie.
- Monitoring en leertrajecten inbedden in bestaande en nieuwe programma's (zoals Energie02025).
- Doorontwikkelen van intervisietrajecten zoals De Lappendeken om cross-domein samenwerken te stimuleren.

Quotes uit de sessie

- *"Bewoners hebben geen boodschap aan ons organisatiemodel – zij ervaren alles in samenhang."*
- *"Vertrouwen herstel je alleen domeinoverstijgend."*
- *"We moeten meer samenwerken met mensen en organisaties die al het vertrouwen van bewoners hebben."*
- *"Het gaat pas vliegen als je ook het geld en de regels meeneemt in de verandering."*

Ideeën en kansen voor het vervolgtraject

- Start met 1-2 buurten waar sociaal en duurzaam al in de praktijk samenkomen, en bouw dat uit tot leeromgevingen.
- Ontwikkel gezamenlijke taal en tools om samenwerking te ondersteunen, domein overstijgend.
- Investeer in integrale financiering, waarbij niet alleen het project, maar ook de randvoorwaarden worden gefinancierd.
- Organiseer vervolgssessies waarin beleidsmakers, uitvoerders en bewoners samen aan een gedeelde aanpak bouwen.
- Creëer een kennisplatform (zoals via Teams of intranet) voor kennisdeling, inspiratie en goede voorbeelden.

Deelsessie#3

Amsterdamse Maatwerkmethode toegepast op de Jacques Veltmanbuurt

Gespreksleiders: Mariëlle Ackerveken en Maaïke Nicolai-Geerling

Eerst luisteren, dan ontwerpen

De Amsterdamse Maatwerkmethode (zie kader voor uitleg) is ontwikkeld om beter samen te werken aan wijkopgaven door vanaf het begin het bewonersperspectief centraal te stellen. In deze werksessie werden de 4 stappen in de methode toegepast op een concrete casus: de Jacques Veltmanbuurt. De centrale vraag: hoe kan de samenwerking tussen sociaal en fysiek domein beter worden ingericht om participatie te versterken? Deze buurt is kwetsbaar (relatief veel bewoners onder het sociaal minimum en met gezondheidsproblemen) en kent weinig voorzieningen (zoals bankjes en speeltuinen). Tegelijk is er een grote klimaatopgave. Een eerder participatie-evenement leverde input op van zo'n 100 bewoners. In deze sessie werd de input aangevuld met kennis en inzichten van betrokken professionals.

Maaïke: 'De sessie over de Maatwerkmethode en de Verbonden Buurtaanpak ging in op een fundamentele stap: zet het perspectief van bewoners op 1! ...Maar wat betekent dat? Een belangrijke les: bewoners doen pas mee aan jouw plan als jij eerst hun vragen en zorgen serieus neemt. Dus niet starten met een visie, maar beginnen met luisteren. Dat vraagt tijd. En die is er vaak niet: onderhoudsprojecten gaan snel, terwijl de tijd voor participatie beperkt is. Hoe kunnen we dit anders organiseren, zodat het wél past?'

1. Inzichten over vertrekpunten van samenwerking

- Bewoners op 1: De urgentie ligt bij het verbinden van opgaven aan datgene wat voor bewoners nú speelt. Alleen dan is er betrokkenheid.
- Fysiek en sociaal moeten gelijkwaardig zijn: de opgave in de openbare ruimte is een kans om sociale thema's mee te nemen.
- Collectieve analyse is cruciaal: samen onderzoeken wat speelt in het dagelijks leven van bewoners.

2. Inzichten over buurtaanpakken

De methode werkt via zeven domeinen (de 'spin'): profiel van de buurt, bestaanszekerheid, dagelijks leven, krachten/talenten, successen, netwerk/omgeving, en bijzonderheden. De sessie maakte zichtbaar dat veel van deze domeinen al (deels) in beeld zijn, maar fragmentarisch.

Voorbeelden uit de JVB:

- Hoog percentage studenten en jongeren (door studentenhuysvesting), maar ook een vergrijzende bevolking.
- Lege winkelgalerij, ondermijning, terughoudende bewonersvereniging.
- Tegelijk is er sterke zelforganisatie bij oude Amsterdammers.
- Initiatieven als sportzaalgebruik en buurtwerk bieden kansen.
- Aandachtspunten:
- Buurtwerkers zijn gewend sociaal te werken, maar niet aan fysieke projecten. Integratie is nodig.
- De wijk kent segmentatie: yuppen en oude bewoners leven naast elkaar. Hoe verbind je die perspectieven?

3. Inzichten over lerend doen en reflectie

- De eerste stap moet van de buurt zijn, niet van de gemeente.
- Die eerste stap richting actie moet niet te groot zijn: werk vanuit het perspectief van de buurt op wat nú belangrijk is.
- Gebruik sociale netwerken in de wijk slim. Denk bijvoorbeeld aan inzet van tolken, schakelfiguren of informele leiders.
- Houd rekening met systeembelemmeringen (zoals beperkte procestijd of rigide beheerstructuren).
- Reflectievragen die centraal stonden: Zijn we compleet genoeg in ons beeld van de buurt? Hoe zorgen we dat ook studenten, expats en moskeeverenigingen betrokken zijn? Hoe waarborgen we inclusie in het proces?

4. Quotes uit de sessie

- *"Stiekem gaan we al richting een casusteam: ...wie moet er aan tafel zitten?"*
- *"Zorg dat je geen opgave komt 'pluggen', maar aansluit bij wat leeft."*
- *"Buurtwerk is niet gewend mee te denken over het fysieke domein – dat vraagt ondersteuning."*
- *"De buurt heeft kracht, maar ook frictie. Verschillende bloedgroepen zoeken samenhang."*
- *"Verbinding fysiek-sociaal is nog te afhankelijk van toeval – dit vraagt structuur."*

5. Ideeën en kansen voor het vervolgtraject

- Formeren van een casusteam: met o.a. bewoners, scholen, woningcorporaties, huisartsen, sociaal werk, stadsdeel, buurtteams.
- Bepalen van een logische eerste stap: bijv. rondom Calvijncollege of vergroening in overleg met bewoners.
- Inzetten op financieringsbronnen zoals subsidies voor VVE's of groen.
- Leren van Zorgzame Buurten: integratie met de sociale infrastructuur.
- Perspectief voor vervolgaanpak:
- Droombeelden zijn waardevol, maar begin bij een herkenbare, haalbare eerste stap.
- Systeembelemmeringen (zoals versnipperde bevoegdheden of beheerstructuren) moeten expliciet worden benoemd.

De Amsterdamse Maatwerkmethode – in 4 stappen

De methode is ontwikkeld om beter samen te werken aan wijkopgaven, door vanaf het begin het bewonersperspectief centraal te stellen.

Stap 1 – *Leer het perspectief van de buurtbewoner:*

Er is niet één soort buurtbewoner. Verschillende groepen ervaren de buurt op uiteenlopende manieren. Werk met nieuwsgierige vragen langs 7 vensters: 1. Profiel van de buurt; 2. Bestaanszekerheid; 3. Dagelijks leven (bewoners en gebruikers); 4. Krachten en talenten; 5. Successen; 6. Netwerk en omgeving; 7. Bijzonderheden van de buurt

Stap 2 – *Formeer een casusteam:*

Kijk niet alleen wie belang heeft, maar wie invloed heeft. Betrek bewoners, professionals, sleutelfiguren én schakelaars.

Stap 3 – *Perspectieven in beeld brengen:*

Combineer inzichten uit de buurt met kennis van professionals. Kijk waar perspectieven overlappen en elkaar kunnen versterken. Zorg dat de eerste stap past bij wat voor bewoners nú belangrijk is.

Stap 4 – *Zet een betekenisvolle eerste stap:*

Geen plan voor jaren, maar een concrete, zichtbare stap die de wijk zelf neemt. Focus op wat haalbaar is, met potentie voor vervolg én vertrouwen.

Buurtportret Jac. Veltmanbuurt (JVB)

De Jac. Veltmanbuurt is een diverse wijk in Amsterdam Nieuw-West. De bevolking bestaat uit circa 3.750 mensen, waarvan 16% kinderen (onder de 18 jaar); 34% jongvolwassenen (18–26 jaar), – grotendeels studenten.

De wijk kent verschillende kwetsbaarheden:

Relatief veel mensen leven onder het sociaal minimum. Er is sprake van fysieke én mentale gezondheidsproblematiek. Weinig publieke voorzieningen: geen speeltuinen, geen bankjes (waarover discussie: overlast vs. ontmoeting). Lege winkelgalerij, signalen van ondermijning, weinig ontmoetingsplekken.

Tegelijkertijd zijn er ook kansen en krachten:

Oudere bewoners kennen elkaar goed en organiseren zich – ze zorgen voor ‘hun eigen groep’. Nieuwe bewoners (‘yuppen’) willen vernieuwen, maar vinden lastig aansluiting. Sportzaal in de wijksschool functioneert goed. Buurtwerk is actief, en volgt ABCD (Asset Based Community Development*), maar nog weinig betrokken bij fysieke projecten.

Andere aandachtspunten en vragen:

- Hoe sterk zijn de VvE's?
- Welke informele netwerken en organisaties zijn actief (bijv. moskeeën)?
- Waar liggen kansen voor vergroening en verduurzaming?
- Hoe kan taalbarrière worden overbrugd (bijv. inzet van tolken)?

De JVB vraagt om een aanpak die recht doet aan zowel de kwetsbaarheid als de veerkracht van haar bewoners.

* ABCD is een (beproeft) aanpak waarbij de kracht, talenten en hulpbronnen van bewoners en hun gemeenschap het vertrekpunt vormen voor verandering en ontwikkeling.

Deelsessie#4

Zorgzame Buurten versterken

Gespreksleider: Peggy Wilting

Weg uit de wirwar: zorgzame buurten als spiegel

Peggy: 'We constateerden in deze sessie dat er veel buurtaanpakken zijn in de stad: *Zorgzaam, Vitaal, Verbonden*. Allemaal met een integrale ambitie, maar in de praktijk werken we vaak nog vanuit ons eigen vakje. In de sessie over Zorgzame Buurten ontstond een gezamenlijk besef: echt integraal werken is lastig, maar we kunnen wel bouwen aan een gezamenlijke basis van een paar 'gedeelde vakjes': aanknopingspunten waarmee we samen verder kunnen. De vraag blijft: hoe organiseren we samenwerking die niet verdwaalt in de complexiteit van de stad, maar uitgaat van wat bewoners nodig hebben?'

Inzichten over vertrekpunten van samenwerking

- De noodzaak voor een zorgtransitie is groot: vergrijzing, toenemende kwetsbaarheid, en een tekort aan zorgpersoneel dwingen tot anders organiseren.
- Zorgzame buurten richten zich op het benutten van de kracht van de samenleving. Het uitgangspunt is: "Een onsje welzijn bespaart een kilo zorg".
- De aanpak "Van zorg naar gewoon leven" vraagt om een fundamentele omslag: minder claim op overheidszorg, meer ruimte voor lokale gemeenschappen.
- De verschillende buurtaanpakken (zoals *Vitale Buurten, Zorgzame Buurten, Verbonden Buurtaanpak*) hebben veel overlap: ze mikken op integraliteit, wijkgericht werken en systeemverandering van binnenuit.
- De centrale stad en de stadsdelen hebben elk hun eigen dynamiek en verantwoordelijkheden – samenwerking vraagt dus ook om helderheid in rollen en mandaten.

Vervolgacties:

- Structurele rolverheldering tussen stadsdelen en stedelijke programma's.
- Bewustwording dat de aanpak uiteindelijk in het gebied landt: daar moet de continuïteit en regie worden geborgd.
- Leren van elkaar binnen de verschillende buurtaanpakken, zonder ze per se samen te voegen.

Inzichten over buurtaanpakken

- Aanpak Zorgzame Buurten is gericht op bewoners van 0 tot 100 jaar, met extra aandacht voor ouderen en kwetsbaren.
- Community builders en aanjagers zijn cruciale functies: zij verbinden de wijk, het stadsdeel en de stedelijke programma's.
- Aanpak start in 8 geselecteerde buurten (één per stadsdeel) en duurt twee jaar. Het is een proeftuin met als doel: bewijzen dat het werkt en daarmee structurele financiering verkrijgen.
- Knelpunten:
- Overbelasting stadsdelen: te veel tijdelijke, experimentele stedelijke programma's tegelijkertijd.
- Verkokering ondanks integrale intenties: veel programma's zijn ingestoken op een hoofdthema, wat samenwerking compliceert.
- Bewonersparticipatie is geen vanzelfsprekendheid: niet iedereen wil of kan altijd meedoen; soms willen bewoners dat de gemeente gewoon regelt wat nodig is.

Vervolgacties:

- Luisteren naar stadsdelen: hoe ervaren zij de veelheid aan stedelijke programma's, en wat helpt hen echt?
- Verschillende aanpakken naast elkaar leggen om inzicht te krijgen in overlap, leerkansen en samenwerking.
- Beter afstemmen met bewoners: onderzoeken of en hoe zij betrokken willen worden, en hierop aansluiten.

Inzichten over lerend doen en reflectie

- Continuïteit is essentieel om transitieaanpakken duurzaam te maken.
- De aanpak moet lerend zijn op meerdere niveaus: in de wijk, tussen buurten en op stedelijk niveau.
- De koppeling tussen buurtkracht (wat de wijk zelf kan) en organisatiekracht (hoe de gemeente faciliteert) is leidend.
- Beleid en regels van de gemeente vormen soms een belemmering voor de uitvoering van wat de wijk nodig heeft.

Vervolgacties:

- Inzetten op lerende aanpakken met ruimte voor reflectie.
- Formatieve bezetting (zoals community builders) structureel borgen.
- Combineren van harde (data) en zachte (ervaringen) signalen bij het monitoren van voortgang.

Quotes uit de sessie

- *"Willen bewoners daadwerkelijk overal bij participeren? Soms willen ze gewoon dat de gemeente het doet."*
- *"Met al die verschillende integrale buurtaanpakken zijn we nog steeds verkokerd bezig – maar in ieder geval alweer een stuk minder verkokerd."*
- *"Het is spannend of we in twee jaar kunnen bewijzen dat deze aanpak werkt – daar hangt vervolffinanciering van af."*

Ideeën en kansen voor het vervolgtraject

De aanpak van zorgzame buurten is een noodzakelijke en veelbelovende stap in de transitie van zorg naar samenleving. Maar het vraagt om scherpe keuzes, bestuurlijke helderheid en structurele samenwerking. De komende twee jaar zijn cruciaal: niet alleen om resultaat te boeken, maar ook om te laten zien dat deze manier van werken toekomstbestendig is. Leren, luisteren en aanpassen vormen daarbij de rode draad.

Aanknopingspunten:

- Gerichte uitwisseling tussen verschillende buurtaanpakken om overlap en versnippering in beeld te brengen.
- Luistersessies met stadsdelen organiseren over hun positie en behoefte in relatie tot stedelijke programma's.
- Bouwen aan een lerend netwerk tussen community builders, aanjagers en stedelijke kwartiermakers.
- Randvoorwaarden creëren voor continuïteit, bijvoorbeeld door beleidsaanpassingen, structurele formatie en flexibele kaders.
- Verduidelijken van rollen en verwachtingen tussen stadsdelen, stedelijke programma's en uitvoerende teams.

Deelsessie#5

Sociale ondergrens in mobiliteit en openbare ruimte

Gespreksleiders: Bas Maas en Ivo Frantzen

Wie raakt de boete eigenlijk?

Bas: 'In deze sessie kwam een pijnlijk voorbeeld voorbij. Een verkeersboete voelt misschien logisch, maar heeft voor iemand met een laag inkomen veel meer impact dan voor iemand die het kan missen. Zijn we bereid om dit soort verschillen in beleid mee te nemen? Het gesprek liet ook zien dat we soms 'te klein' (beperkte schaal) kijken: op het niveau van één straat. Terwijl echte oplossingen vragen om een gebiedsgerichte blik en het lef om eerder en vaker de buurt in te gaan voordat het ontwerp vastligt.'

Inzichten over vertrekpunten van samenwerking

De sessie stond in het teken van de vraag: voor wie maken we de stad leefbaar en bereikbaar? Vanuit de beleidslijn 'Amsterdam maakt ruimte' is er een groeiende erkenning dat sociale waarden (zoals toegankelijkheid, betaalbaarheid en begrijpelijkheid) structureel moeten meewegen in de inrichting van mobiliteit en openbare ruimte.

Binnen de directie Verkeer en Openbare Ruimte (V&OR) groeit het besef dat de traditionele, technocratische benadering te weinig recht doet aan kleinere buurten en kwetsbare groepen. Bestuurlijk aantrekkelijke, grootschalige projecten krijgen vaak voorrang; kleinschalige maar urgente kwesties blijven onderbelicht.

Er wordt daarom gewerkt aan een afwegingskader dat structureel de vraag stelt: Voor wie doen we dit eigenlijk? De zogenoemde 5 B's bieden daarbij een concrete lens (voor uitleg 5 B's: zie kader).

Inzichten over buurtaanpakken

Aan de hand van de casus Sloterweg werd besproken hoe beleidsdoelen in de praktijk kunnen botsen. De wens om de straat autoluwer te maken (voor meer rust, veiligheid en verblijfskwaliteit) leidde tot nieuwe problemen elders in de buurt: omrijdroutes, knelpunten in leerlingenvervoer, onpraktische ontheffingsregels, en een zware belasting van de gemeentelijke backoffice.

Tijdens de deelsessie kwam een brede groep gebruikers van straten ter sprake: kinderen, bewoners, forenzen, zorgorganisaties, afvalophaaldiensten, bedrijven. De casus toont het belang van maatwerk en van het vroeg betrekken van alle betrokkenen, inclusief zorgorganisaties en bewonersgroepen. Alleen zó kunnen neveneffecten worden voorzien en verzacht. De discussie benadrukte ook het belang van cultuur en perceptie: voor sommige mensen staat autobezit voor vrijheid, comfort of zelfs status. Maatregelen raken dus ook aan gevoel van controle en verbondenheid.

Inzichten over lerend doen en reflectie

De interactieve werksessie met de 5 B's als denkkader (a.d.h.v. post-its op A1-vellen) leverde waardevolle inzichten op:

- Boetebeleid: in Zwitserland wordt gewerkt met eerst waarschuwen, pas daarna beboeten op basis van inkomen. Een interessant perspectief ook voor Amsterdam
- Leerlingenvervoer vereist maatwerk, dat er al is – maar vaak niet wordt benut. Ophalen *best practices* zijn nuttig.
- Knips en bloktijden roepen verwarring op of verplaatsen het probleem in de wijk.
- Backoffice-zorg is groot bij uitzonderingsregelingen (zoals voor Sloterweg) – schaalbaarheid is daarom beperkt.
- Digitale toegankelijkheid en begrijpelijkheid (apps, borden) vormen drempels.
- Deelnemers riepen op tot meer directe ervaring in de wijk: lunch daar, kijk rond, praat met mensen. Begrip ontstaat niet achter een tekentafel.

Quotes uit de sessie

- *"Voor sommigen is de auto geen luxe, maar noodzaak."*
- *"Knips kunnen werken, maar niet als ze rigide en onbegrijpelijk zijn."*
- *"We denken vaak voor doelgroepen, maar zelden vanuit hen."*
- *"Elke wijk is anders – je kunt geen copy-paste doen van oplossingen."*
- *"We bouwen te veel op beleidsdoelen, te weinig op leefervaring."*

Ideeën en kansen voor het vervolgtraject

- Werk structureel met het 5B-denkkader om de sociale ondergrens te waarborgen.
- Voeg een zesde B toe: Buurtperspectief – de context van de plek bepaalt de juiste aanpak.
- Betrek buurtteams en gebiedsmakelaars expliciet in beleidsontwikkeling.
- Monitor de impact van maatregelen op verschillende doelgroepen (denk ook aan sociaal isolement).
- Experimenteer met sociaal-differentiërend boetebeleid (zoals eerst waarschuwen, en/ of inkomensafhankelijke boetes).
- Onderzoek structurele afspraken met navigatie-apps om sluisverkeer te voorkomen

De 5 B's – Lens op de sociale ondergrens

Om beter rekening te houden met de realiteit van alle Amsterdammers in mobiliteits- en ruimtebeleid, werkt V&OR met vijf indicatoren die samen de sociale ondergrens markeren:

1. *Beschikbaarheid* – Is het er überhaupt?
2. *Bruikbaarheid* – Is het toegankelijk voor iedereen (ook fysiek of digitaal)?
3. *Betaalbaarheid* – Kun je het je veroorloven?
4. *Begrijpelijkheid* – Is het duidelijk en navigeerbaar?
5. *Beleving* – Voelt het veilig, prettig, vertrouwd?

Er wordt gepleit voor het toevoegen van een zesde indicator: Buurtperspectief – want wat werkt in de ene wijk, werkt niet per se in de andere.

Cultuur, status en isolement – bereikbaarheid als sociaal vraagstuk

Voor veel mensen is de auto méér dan vervoer:

- Een symbool van autonomie
- Een noodzakelijke verbinding met familie en vrienden
- Een vorm van comfort of controle

Beperkingen op autobereikbaarheid kunnen dus ook leiden tot sociaal isolement. Daarnaast zijn alternatieven niet altijd beschikbaar of haalbaar:

- De e-bike is voor velen te duur.
- Digitale middelen (apps, betaalmethoden) zijn niet altijd begrijpelijk of toegankelijk.
- Zelfs borden in de openbare ruimte leiden soms tot verwarring ('bordenblindheid').

Deelsessie#6

Socratisch Gesprek: Wat maakt jouw buurt fijn?

Gespreksleider: Anne Bijlmer

Socratische gesprekstechniek

Volgens de regels van 'het Socratisch Gesprek' (luisteren, herhalen, toevoegen -mits je daartoe uitgenodigd wordt) hebben in deze sessie negen deelnemers de vraag verkend:

Wat maakt jouw buurt fijn?

Het socratisch gesprek werd als gespreksvorm erg gewaardeerd. Er was rust in het gesprek. Het zorgt voor verdieping en genuanceerdheid. De werkvorm is een methode om je daadwerkelijk in een vraagstuk te verdiepen. De fijne begeleiding en het scherpe oor van Anne maakten dat we aan het einde van de sessie een flinke lijst concrete zaken konden noemen die bijdroegen aan het antwoord op de vraag: 'Wat maakt jouw buurt fijn?'

Het voornaamste inzicht

Wat een buurt fijn maakt is niet voor iedereen hetzelfde. Iedereen heeft zijn eigen invulling en behoeften. Dit kan ertoe leiden dat buurten van elkaar verschillen. Daar staat tegenover dat onze normen vanuit de gemeente voor buurten hetzelfde zijn.

Er is daarmee een discrepantie tussen ambtelijke werkelijkheid en de werkelijkheid in de buurten. We moeten daarom een buurt anders benaderen: kernwaarden uit de buurt ophalen en van daaruit kijken hoe dingen die we er gaan doen, zullen landen.

Over Slim* gebiedsgericht uitvoeren

Slim* staat voor *Samen Leren Integreren van Maatschappelijke Opgaven*, en organiseert zich in een breed netwerk van verbinders in buurten, trekkers van doorbraken, en een kopgroep die zich inzet voor vernieuwend organiseren in Amsterdam.

Onze stad van morgen

Amsterdam is al eeuwenlang in beweging. Een stad die zich voortdurend ontwikkelt én zorgt voor behoud van haar karakter. Nu staan we voor een nieuwe uitdaging: ons voorbereiden op klimaatverandering en ruimte creëren voor een duurzame leefomgeving. Dat raakt alle aspecten van ons leven: ons eten, (drink)water, de materialen die we gebruiken voor inrichting van de stad, hoe we ons verplaatsen, hoe we energie opwekken en gebruiken, en hoe we wonen. Het gaat om grote veranderingen, waarin we elkaar nodig hebben: Amsterdammers, ambtenaren, ondernemers en bezoekers. Alleen samen kunnen we 'onze stad van morgen' voor elkaar krijgen.

Maar de toekomstambities van de stad zijn nog niet goed verbonden met buurtinitiatieven en werkzaamheden in buurten op de korte termijn. Organisaties zoals gemeente-afdelingen, woningcorporaties, maatschappelijke organisaties, netbeheerder, bedrijven en bewonersinitiatieven werken nog te vaak langs elkaar heen. Met Slim* leggen we verbinding, en versterken en bestendigen we met elkaar - dwars door de verkokering heen.

Stedelijke ambities verbinden met lokale wijsheid

Slim* ondersteunt sleutelfiguren in verschillende gebieden door verbindingen te leggen en pakt drempels voor samenwerking en verduurzaming aan in zogenoemde 'doorbraakteams'.

We leren door te doen, delen inspirerende voorbeelden en organiseren ons in een netwerk. Het kernteam Slim* verbindt en jaagt dit brede netwerk aan.

Gemeente Amsterdam faciliteert het brede netwerk in de stad.

[Slim* website →](#)

[Slim* gebieden →](#)

[Slim* aanpak →](#)

[Slim* doorbraken →](#)

[Slim* netwerk →](#)

[Contact →](#)